

Boeren bij de burens

Korte afstand en goedkope productiemiddelen lokken Nederlandse emigranten naar Noord-Duitsland

Nederlandse melkveehouders waaieren uit over de hele wereld. Tijdens de Emigraria proberen standhouders met behulp van succesverhalen veehouders tot emigratie te verleiden. Maar waarom zo ver weg? Ook in het noorden van Duitsland lijken melkveehouders te slagen.

Nee, een pasklaar antwoord op de vraag hoeveel geld een Nederlandse veehouder mee zou moeten nemen om een rendabel bedrijf te starten in het noorden van de Duitse staat Nedersachsen kan Ineke Borgman niet geven. 'Dat

is afhankelijk van de bedrijfssituatie. Voor een pachtbedrijf kun je al iets doen vanaf 200.000 euro eigen vermogen, maar wil je gebouwen kopen of een deel van de grond, dan moet je al snel aan 300.000 tot 400.000 euro gaan denken.

Met meer geld kun je echter een nog mooiere uitgangssituatie kopen.' Emigratiebegeleidster voor Duitsland, Ineke Borgman, beantwoordde de vraag tijdens een discussiemiddag in Westerstede, Noord-Duitsland. Daar stond een presentatie van Deanne Zwierts, studente aan het Van Hall instituut in Leeuwarden, centraal over haar afstudeeropdracht met de titel 'Nederlanders in Duitsland: hoe gaat het met ze?' 'De beperkte afstand tot Nederland en lagere prijzen voor land en melkquotum zijn de redenen waarom Noord-Duitsland in de belangstelling staat van Neder-

Deanne Zwierts en Ineke Borgman: 'In Duitsland zijn er regio's waar 60 tot 70 procent van de melkveebedrijven geen opvolgers heeft'

Nederlandse melkveehouders voor Noord-Duitse weidebedrijven. 'Er zijn hier regio's waar 60 tot 70 procent van de bedrijven geen opvolger heeft. Er is nauwelijks belangstelling voor bedrijven in eigen land waardoor de pachtprijzen laag zijn.' Pachtprijzen voor de goedkope graslanden, veelal veengronden, kunnen daardoor beneden de 100 euro liggen, voor bouwlanden worden prijzen van 200 tot 350 euro genoemd. 'Maar het is sterk afhankelijk van de concurrentie tussen boeren in een regio', vertelt Borgman.

Veel van de emigranten hebben voor Noord-Duitsland gekozen vanwege de korte afstand tot Nederland. Via de enquête meldde 61 procent van de emigranten dat ze regelmatig een bezoek brengen aan Nederland, bijvoorbeeld op verjaardagen. 'Maar hoe dichterbij de grens met Nederland, hoe duurder de bedrijven worden', aldus Borgman. 'Pas wanneer je op zo'n grote afstand van de grens zit dat het voor Nederlanders niet meer eenvoudig is de afstand met de trekker af te leggen, zie je dat de prijzen dalen.'

Lagere aanschafwaarden en veel pachtmogelijkheden worden als tweede voordeel genoemd in de enquête. Prijzen voor koopgronden variëren van 8000 tot 12.000 euro per hectare. Ook het melk-

De Emigraria leeft en bemerkt meer belangstelling voor Oost-Europa

Voor de vierde keer wordt op 28 en 29 januari de beurs Emigraria gehouden in de IJsselhallen in Zwolle. 'Ondanks het feit dat veel agrariërs zich al hebben georiënteerd op het buitenland merken we dat de beurs nog steeds leeft en dat er nog veel interesse voor bestaat', legt Renate Ouweneel van Emigraria uit. Zij noemt het tweedaagse evenement een 'puur doelgerichte beurs'. Uit een onderzoek vorig jaar bleek dat de bezoekers gemiddeld 3,5 tot 4 uur aanwezig waren. De beurs is met 55 standhouders niet heel erg groot, maar deze verblijfsduur geeft wel aan dat de bezoekers veel tijd nemen om

met de standhouders te praten. Bezoekers die hier komen, weten naar welke informatie ze zoeken.' Dit jaar wordt er voor het eerst via een symposium meer aandacht gegeven aan de jonge agrariërs en constateert Ouweneel meer belangstelling voor de Oost-Europese landen. 'Voor Canada bestaat minder belangstelling. Denemarken en Duitsland zijn nog altijd populair en je merkt dat voor landen als Polen, Bulgarije en Tsjechië meer interesse bestaat.' Wanneer de cijfers van het eigen onderzoek van Emigraria voor waar aangenomen worden, dan ligt er een ware uittocht van agrariërs in

het verschiet. Maar liefst 49 procent van de 1430 ondervraagden zegt op korte termijn van plan te zijn te emigreren. Hoeveel hiervan melkveehouder waren is niet bekend. 'Nou ja, er is ook sprake van emigratie waarbij een deel van de activiteiten naar het buitenland wordt verplaatst', nuanceert Ouweneel de cijfers. 'Het zijn inderdaad wel trieste getallen. Hoeveel mensen er nu daadwerkelijk vertrekken en waarnaartoe, dat weten wij natuurlijk ook niet precies. We verwachten dat er net als vorig jaar zo'n 4000 bezoekers naar Zwolle zullen komen.'

landse melkveehouders', zo verdedigde studente Deanne haar afstudeeropdracht. Zij kreeg van 40 naar Noord-Duitsland geëmigreerde veehouders een ingevuld enquêteformulier terug en maakte daaruit op dat 53 procent van deze groep het bedrijf in Duitsland volledig pachtte. 'Er zijn in dit typische weidegebied van Noord-Duitsland twee groepen emigranten. Er is een groep die in de jaren zestig is geëmigreerd en een groep die zich sinds de jaren negentig heeft gevestigd in Noord-Duitsland. De jongste

groep emigranten begint hier met een quotum van bijna 500.000 kilo melk, terwijl de groep die al langer dan tien jaar hier boert, is gestart met een quotum van 300.000', verduidelijkt Zwierts haar resultaten. De huidige gemiddelde bedrijfsgrootte van de geënquêteerden bedraagt 79 koeien met een productie van ruim 8000 kilo melk op 80 hectare grond.

Trekkerafstanden

Ineke Borgman merkt de laatste jaren een toenemende belangstelling van

Emigraria

quotum lijkt in vergelijking met Nederlandse prijzen betaalbaar. De laatste ronde van de melkquotumbeurs zorgde voor een koopprijs van 0,38 eurocent per kilo melk. In Nederland zouden veehouders al blij zijn met deze prijs per procent vet. De emigranten in de enquête die langer dan 10 jaar in Duitsland zitten hebben de lagere quotumprijs goed benut en groeiden 82 procent ten opzichte van het beginquotum.

De enquête bevatte ook vragen over hoe de emigranten het Duitse vakpersoneel waardeerden. Over het kennisniveau van de veearts was ruim 80 procent van de ondervraagden tevreden, maar de klauwverzorger, de bedrijfshulp en de voorlichting kregen minder krediet.

‘Wanneer je hier aan de slag gaat, moet je toch denken dat je qua structuur en vak-kennis soms wel 20 jaar terug in de tijd gaat ten opzichte van Nederland’, vertelt Borgman. ‘Daarom halen veehouders regelmatig vakpersoneel zoals de klauwbe-

Veeteeltlezersonderzoek

Veeteelt-enquête: twee procent veehouders overweegt te emigreren

Hoe druk Emigraria ook zal worden en hoe een agrarisch avontuur in het buitenland ook lonkt, slechts twee procent van de Nederlandse en Vlaamse melkveehouders loopt daadwerkelijk rond met serieuze emigratieplannen. In opdracht van Veeteelt voerde onderzoeksbureau Environs in de zomer van 2003 een onderzoek uit onder 350 Nederlandse en 150 Vlaamse veehouders. Op de vraag ‘Overweegt u momenteel serieus om een bedrijf in het buitenland over te nemen en Nederland te verlaten, dat wil zeggen te emigreren?’, antwoordde 2 procent met ja. In Nederland meldde 68 procent zeker door te blijven willen boeren in eigen land, in Vlaanderen lag dit percentage met 63 op een soort-

gelijk niveau. De overige veehouders hadden geen echte plannen of wilden het bedrijf binnen een bepaalde tijd beëindigen.

Er waren kleine regionale verschillen en de veehouders uit het zuiden van Nederland (5%) dachten vaker aan emigratie dan de veehouder uit regio Oost (1%) en, verrassend, veehouders uit het Westen (0%). Het aantal veehouders dat de vraag over emigratie positief beantwoordde was te klein om daaruit verdere significante gegevens te halen. Wel aardig is om te melden dat binnen dit kleine aantal veehouders de Verenigde Staten en Canada het meest genoemd werden als potentieel emigratieland. In Vlaanderen werd Canada niet genoemd, maar wel de VS en Polen.

kapper vanuit Nederland.’ Onder de noemer voorlichting werd onder andere de advisering vanuit het bankwezen geplaatst. Jens Geveke, voorlichter van de Oldenburgische Landenbank moest, he-

laas, erkennen dat zijn branche niet altijd goed op de hoogte bleek van de agrarische sector. ‘Landbouw heeft een negatief imago, onder meer veroorzaakt door de landbouwpers. Daarin wordt regelmatig een weinig rooskleurige toekomst voor de agrarische sector voorspeld. Binnen de bankenwereld is weinig kennis over de landbouw en we zijn voorzichtig met het verstrekken van kredieten.’ Met de komst van Nederlandse melkveehouders worden banken alerter. Geveke is voor een flink aantal Nederlandse veehouders de gesprekspartner. ‘De Nederlandse veehouders zijn enthousiast en hebben hun vaderland verlaten om er iets van te gaan maken in Duitsland. In hun enthousiasme nemen ze andere melkveehouders uit hun buurt mee. Je merkt gewoon dat buurtbewoners het over het algemeen erg plezierig vinden wanneer een melkveebedrijf wordt gekocht door Nederlanders. Er komt weer nieuw leven in een dorp.’

Jaap van der Knaap

Willem en Sietske van der Kooi: ‘Banken erg terughoudend’

‘Wat is het makkelijk boeren wanneer al het land rondom de boerderij ligt en er geen grote sloten door het land lopen.’ Het is een van de eerste voordelen die Willem en Sietske van der Kooi, beide 53 jaar, noemen over de gevolgen van hun emigratie vanuit het Friese Oudega (Sm.) naar het Noord-Duitse Edeweicht. In Oudega waren ze het bedrijf met 125.000 kilo melkquotum al aan het afbouwen toen dochter Boukje en haar man Eeuwe de Boer aangaven graag te willen boeren. ‘We hadden al geen koeien meer, maar het bleef kriebelen om toch ergens weer te kunnen gaan melken.’ Ze verkochten het melkquotum in Nederland en kochten een boerderij met 476.000 quotum terug en 56 hectare pachtland. ‘Wanneer je vijftig bent geweest merk je dat het

wel moeilijk is om het sociale leven op te bouwen’, vertelt Sietske. ‘De jongeren pakken de taal veel makkelijker op.’ Begeleiding bij onderhandelingen met de bank was vanwege de taalbarrière welkom. ‘De banken zijn hier wat terughoudender voor financiering. In tegenstelling tot in Nederland moet je zelf naar de bank toe en melkquotum vinden ze geen zekerheid. Daar krijg je niets op gefinancierd.’

Regelmatig gaan ze een weekend terug naar Nederland, waar ze nog steeds zelf een huis en wat grond bezitten. ‘Voor ons was de beperkte afstand bij de emigratie belangrijk. Laatst waren we nog op de Friese paardendagen. Dat is voor onze familie een reünie, zoiets willen we gewoon niet missen.’

